

**Meziresortní koordinační skupina pro dětské duševní zdraví
konaná dne 19. prosince 2022
od 9:30 hodin do 12:10 hodin (online)**

Přítomní členové a jejich zástupci:

PaedDr. Michal Černý (MŠMT), Ferdinand Hrdlička (MŠMT), Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková (MZd), Pavel Mička (MZd), Mgr. Ivana Svobodová (MZd), Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová (MPSV), Ing. Štěpánka Tyburcová (MZd)

Hosté

Kateřina Fibichová (NÚDZ), Marcio Gagliato, PhD (UNICEF), Daniela Zitková (tlumočnice), Mgr. Jana Havlíková (MŠMT), Mgr. Andrea Cibulková, MBA (NPI), Mgr. Laura Juríková (NÚDZ), Alena Müllerová (ČT), Mgr. Daniel Frič (ÚV), Mgr. Daniel Hovorka (MPSV)

Zápis

1. Úvod

K. Šimáčková Laurenčíková – uvítala přítomné členy a hosty a představila program.

2. Kontrola úkolů

Informace o psychosociálních programech pojišťoven – I. Svobodová zaslala členům MKS DDZ. Zvažuje se zveřejnění na webu Ministerstva zdravotnictví.

Karta KID – Policie ČR na tomto úkolu dobře spolupracuje; MŠMT rozesílalo informaci do škol, aby dostaly cíleně informace o KID kartě, proběhla schůzka s krajskými metodiky prevence pro další šíření karty, další možnosti distribuce budou až s plným fungováním středního článku podpory v jednotlivých územích, karta je na webu EDU.cz, ke zvážení jsou další informační kanály; prosba na NPI, aby byla karta distribuována do poraden a SVP i přidružených pracovišť, a rozpracovat doporučení pro školy, aby karta byla viditelně umístěná ve sborovně, kabinetu školního metodiky, výchovného poradce; návrh na zařazení tématu karty na seminářích, které NPI na témata dětského duševního zdraví realizuje pro pedagogy či přímo připravit kurz pro pedagogy pro vysvětlení, jak s kartou pracovat; ke zvážení je tutorialu (10-15 minut), jak s materiálem pracovat, okomentovat jednotlivé soubory indikátorů. Nejsou známy informace o tom, zda se s nástrojem pracuje a kdo. Na jaře zmonitorovat zavádění karty do praxe přímo

Úkoly: Bude proveden základní monitoring využívání KID karty pracovníky školských poradenských pracovišť a ve školách do konce března 2023 – podrobnosti na příštím jednání.

NPI může využít newslettery, které jsou tematicky zaměřené, upozorňují v nich na informační materiály a internetové stránky. Vítán by byl kanál i na neformální vzdělávání. Úkol: MKS DDZ nabídne KID kartu České radě dětí a mládeže, Asociaci streetwork, Skautu, Národní sportovní agentura (I. Svobodová); MŠMT Základním uměleckým školám a Domům dětí a mládeže (M. Černý).

V gesci MPSV je vhodné vedle OSPOD zvážit zaslání karty do sociálních služeb, které s dětmi pracují – sociálně-aktivizační služby pro děti a rodiny; dále Asociaci dítě a rodina, rodinným a mateřským centrům. MPSV už předalo kartu pro využití pracovníky z OSPOD krajským úřadům. Ověří, zda tyto úřady předali kartu i jiným subjektům. Zároveň mohou dále rozeslat na mateřská centra.

Úkoly: MPSV ověří a případně rozešle KID kartu sociálním službám, které pracují s dětmi a dále mateřským centrům.

Materiál pro praktické lékaře pro děti a dorost – materiál byl zveřejněn ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví a byl dle plánu zaslán členům MKS DDZ. K. Šimáčková Laurenčíková upozornila, že jde o 2 různé materiály – tento je více zaměřen na syndrom zneužívaného a týraného dítěte (CAN), KID karta je stručným nástrojem pro doplnění této metodiky. Uvítá schůzku se zástupci MZd ke implementaci karty KID do praxe praktických lékařů pro děti a dorost, dětských pohotovostí a záchrannou službu. KID karta byla rozeslaná na ČLS JEP a obě společnosti praktických lékařů pro děti a dorost i pediatrické společnosti. Metodika MZd je doplněna podrobnými návody a šablonami, aby věděli, jak podat oznámení na OSPOD či policii. Ke zvážení je využít těchto šablon i pro další profesní skupiny, včetně záchranné služby, psychiatrů a psychologů pro děti a dorost, center duševního zdraví.

Úkol: I. Svobodová dojedná schůzku se zástupci MZd (ŘO Škampová, NM Pavlovic) k distribuci KID karty do zdravotního segmentu.

I. Svobodová zjistí možnosti napojení šablon z metodiky MZd pro využití KID karty.

I. Svobodová rozešle AKP, Sekci dětské a dorostové psychiatrie Psychiatrické společnosti ČLS JEP a centrům duševního zdraví.

Spot MZd k podpoře dětí – byl zaslán členům MKS DDZ. Spot je nově k dispozici i s anglickými titulky. Cílem bylo upozornit, že pro prevenci jsou velmi důležití všichni, kdo pracují s dětmi a mohou pomoci, pokud si umí všimnout, že děti nejsou v pořádku a umí na to dobře podpůrně reagovat. MŠMT rozešle dál pro využití v Pedagogicko-psychologických poradnách, tak i ve školách. NPI připravuje tematický cyklus ke krizové intervenci ve školách, včetně asynchronního semináře, webinářů, do metodických materiálů se může přidat i tento spot. Dále připravují ve spolupráci s UNICEF projekt, kde je pro předškolní vzdělávání klíčová aktivita zaměřená na podporu krizové intervence. Mohou vložit i do newsletteru pro poradny a speciálně pedagogická centra na začátku roku.

Úkol: I. Svobodová zašle opravený spot. J. Havlíková zajistí rozeslání odkazu na poradenských pracovišť a do škol, A. Cibulková zajistí využití v rámci aktivit NPI.

Pracovní schůzka k redesignu SVP, diagnostických ústavů atd. – schůzka byla realizována. Domluveno bylo pokračování ve společném postupu v tématu duševního

zdraví, legislativních změn a zapojení klíčových složek. Ministři podepisují memorandum o sjednocení systému péče o ohrožené děti. Na další schůzku bude přizvána za NPI A. Cibulková; za NPI dotaz, zda je toto v kontextu s kartou dlouhodobého záměru k prevenci ústavní výchovy, ke které byl minulý týden kulatý stůl.

Úkol: Svolavatel schůzky (MKS DDZ, ÚV, MŠMT) zapojí A. Cibulkovou z NPI do dalších setkání.

PS k dětské krizové péči – byl zapojen i zástupce za odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí. Materiál se dále rozpracovává.

Standard CDZ-D – byl zaslán odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí. Stejně jako ostatní standardy byly připomínky vypořádány a prošly poradou vedení Ministerstva zdravotnictví, které je vydá ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví (pozn. k zápisu zveřejněno 19. 12. 2022 ve [Věstníku 15/2022](#)).

3. Program ČT k duševnímu zdraví a možnosti využití některých z nich v rámci výuky

A. Müllerová (Česká televize) – vedle samotné tvorby programů o duševním zdraví by uvítali další šíření a využití vytvořených materiálů. Plánují využít je pro portál <https://edu.ceskatelevize.cz/>, kde je informací o duševním zdraví pro děti málo - zvažují toto jako téma pro rok 2024. Dotaz, jak je možné využít vytvořené materiály pro vzdělávání ve školách, a zda by bylo zapotřebí ještě něco natočit. Spot Ministerstva zdravotnictví je velmi dobře zpracovaný a bude Českou televizí zviditelněn zejména na sociálních sítích a portál. Představila projekt dokumentárního cyklu [Péče o duši](#) – 9 dílný cyklus, doplněný 7 [podcasty](#) a kampaní (spoty pro narušení stereotypů v oblasti duševního zdraví a nemoci, využití sociálních sítí). Velmi dobré ohlasy od odborné veřejnosti i ze škol. Některá témata jsou pro mladé lidi více zajímavá – Narodit se podruhé (téma drogy), O moci, bezmoci a rovnováze (téma práv a komunikace s lidmi se zkušeností s duševním onemocněním), Marie v hlavě (téma sebepoškozování, sebevražd), Psychóza (témat vzniku a rozpoznání duševní nemoci). Možné využití pro děti mezi 13 a 18 lety s cílem edukace v oblasti duševního zdraví, v prevenci rozvoje duševních onemocnění a včasného vyhledání pomoci, v péči o vlastní psychiku a komunikaci o duševních obtížích a zároveň s cílem vyvracet stereotypy o duševní nemoci. Navrhla 2 možnosti využití v programech pro školy: varianta 1 – za účasti facilitátora (člověka se zkušeností s duševním onemocněním, peer konzultanta, odborníka na duševní zdraví) shlédnout filmu či ukázek z filmů (Česká televize může připravit) a diskutovat k obsahu; varianta 2 – doplnit materiály na web ČT EDU, kde by bylo zapotřebí za resort školství doplnit odpovídající materiály pro pedagogy, kteří by pak přímo sami s tímto mohli pracovat. U obou variant je zapotřebí vytvořit modul programu za účasti pracovníků ČT, lidí se zkušeností s duševním onemocněním a z pomáhajících profesí, výběr a příprava facilitátorů, výběr filmů a ukázek (ČT) a příprava doplňujících materiálů. Využití programů by bylo pro žáky středních škol a 2. stupně základních škol, případně pro pedagogy. K. Šimáčková Laurenčíková navrhla schůzku v lednu

k postprodukci na sociální sítě a další kanály, kde se děti pohybují. A. Müllerová doplnila, že by se mohly připravit o podcasty zaměřené pro děti a mládež.

J. Havlíková – k tématu byla i meziškolní konference, kde si děti ze středních škol navzájem prezentovali různá témata, mimo jiné i na téma duševního zdraví. Mělo to pozitivní ohlas, ale pro využití ve školách je nutná odborná podpora při implementaci programu a také mít možnost v případě potřeby děti odkázat na odborníky.

Úkol: I. Svobodová domluví schůzku se zájemci v lednu k plánu konkrétních kroků pro další šíření a využití materiálů České televize.

K. Šimáčková Laurenčíková může být doplněno i odkazy na pomocné služby. V příštím roce budou podporováni učitelé, školní metodici prevence, pedagogicko-psychologické poradny, aby uměli o tématech s dětmi mluvit, stejně tak i pracovníci nízkoprahových zařízení. Dále prezentovala žádost o přípravu kolokvia pro veřejnost s představením programů, které jsou k tématu dětského duševního zdraví dostupné, s informací na co jsou zaměřeny, jak a kde mohou pomoci (únor-březen 2023).

J. Havlíková sdílela odkaz na portál <https://www.iprev.cz/>. M. Černý uvedl, že se jedná o nástroj vyvinutý Klinikou adiktologie; je velmi komplexní a vhodný pro využití, otevřený pro různé subjekty. J. Havlíková doplnila, že je možné tam přidávat i další různé programy v oblasti duševního zdraví (nejen adiktologie); program je nejen na všeobecnou prevenci, ale i selektivní a indikovanou a předpokládá meziresortní zapojení. Propojení je i na vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence, kde je dostupné 40hodinové minimum, i pro ředitele, 8hodinový modul. Doporučuje schůzku se zástupci Kliniky adiktologie pro nastavení dalšího využití, včetně domluvy o garanci programů. M. Černý zmínil otázku certifikace či posouzení kvality programů primární prevence; certifikaci adiktologických programů řeší Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí. Portál by měl být udržitelný i po skončení projektu, díky kterému byl vyvinut. A. Cibulková systém hodnocení subjektů či programů primární prevence je popsán i v kartě dlouhodobého záměru a nyní se na tom intenzivně pracuje. Veškeré programy, které jsou na podporu primární prevence či duševního zdraví by měly být součástí tohoto systému.

K. Šimáčková Laurenčíková vyzdvihla potřebu řešit celý model, jak mají vypadat preventivní programy - bezpečné prostředí, všeobecná prevence, specifická prevence; připravit modelové programy, zaměřit se i na školní řády.

P. Mička informoval, že MZd připravuje projektový záměr zaměřený na dětské duševní zdraví, jehož součástí je i příprava komplexního dlouhodobého vzdělávacího a výukového programu zaměřeného na psychickou odolnost pro profesionály z oblasti školství. Program bude v projektu vytvořen a pilotován a dále bude k dispozici pro další šíření.

H. Havlíková

Úkol: Členové MKS DDZ – připravit informaci o plánech v oblasti zvyšování kompetencí pracovníků v oblasti duševního zdraví; I. Svobodová přizvat NNO, které se tématu významněji věnují.

NPI pracovalo na tom, podpořit ukrajinské děti ve školách i pedagogy, kteří s nimi pracují, a to i ve spolupráci s UNICEF. Vytvořili podcasty, webináře, semináře, kazuistická setkání, supervizní setkání pedagogů, metodiky, jak podpořit pedagogy a jejich duševní zdraví, jak pracovat se stresem, jak začlenit ukrajinské děti do škol, jak využít spolupráci s rodiči a další témata.

4. DZ dětí z Ukrajiny a jejich podpora

A. Cibulková uvedla, že NPI pracovalo na tom, podpořit ukrajinské děti ve školách i pedagogy, kteří s nimi pracují, a to i ve spolupráci s UNICEF. Vytvořili podcasty, webináře, semináře, kazuistická setkání, supervizní setkání pedagogů, metodiky, jak podpořit pedagogy a jejich duševní zdraví, jak pracovat se stresem, jak začlenit ukrajinské děti do škol, jak využít spolupráci s rodiči a další témata.

I. Svobodová prezentovala témata, která byla identifikována jako potřebná – za zdravotní služby se jedná o zastupování dítěte jiným dospělým než je zákonný zástupce u dlouhodobé / ne neodkladné péče, možnosti akceptování ukrajinského práva, kdy dítě starší 14 let může samostatně dát souhlas ke zdravotní péči, nastavení postupu při péči o děti mladší 14 let a poskytnutí služeb bez souhlasu dítěte. Za Organizaci pro pomoc uprchlíkům prezentovala 2 kazuistiky, kdy problematické je zejména zajišťování odpovídajících ubytovacích kapacit pro nezletilé bez doprovodu ve věku 15-18 let nebo usnadnění zařazení do vzdělávacího systému (střední či vysoká škola). Z jejich praxe vyplývá potřeba aktivně řešit a prověřovat jejich ubytování, nabídnout adaptační kurzy českého jazyka pro snazší vstup do českého školství, propojit psychologickou pomoc s poskytováním další podpory a pomoci, kdy je možné navázat bližší vazby s poskytovatelem péče a získat důvěru, a nabídnout vhodné příležitosti a neriziková místa k setkávání s vrstevníky (např. skrze nízkoprahová zařízení).

K. Šimáčková Laurenčíková informovala, že bude pověřena agendou adaptace a integrace ukrajinských uprchlíků, včetně toho, jak v krajích lépe ošetřovat potřeby zvláště zranitelných skupin, kterými jsou i děti bez doprovodu. Na krajích budou etablováni koordinátoři pro adaptaci a integraci uprchlíků, zároveň došlo k posílení center na podporu integrace cizinců. Témata prezentovaná z kazuistik OPU budou přenesena do začátku příštího roku.

M. Štěpánková Štýbrová je zapotřebí vzájemné podpory OSPOD a NNO, kdy někdy sehrává svou roli nedůvěra v úřady. Díky novému Lex Ukrajina budou všichni příchozí uprchlíci nově přeregistrováni, nezletilí budou znovu uvádět svůj doprovod a ukáže se situace těchto osob. MPSV průběžně také sleduje a přehodnocuje data o dětech bez doprovodu (cca 2 000). U možnosti zajištění zdravotní péče je potřeba, aby v rozhodování figuroval zákonný zástupce dle českého práva. Pokud tedy jej nemá určeného dítě soudem (a v ČR uznané), tak je potřeba zajistit zákonného zástupce přes český soud. Na dotaz Š. Tyburcové upřesnila, že pokud mají určeného zástupce už z Ukrajiny, musí dojít k uznání v České republice. Pokud toto nemají, musí se kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dětí, který se může stát opatrovníkem, či

požádat soud o svěřeni daného dítěte do péče jiné osoby, aby to bylo platné. Pro zákroky v nemocnici je tedy nutné jít jednou z těchto forem. Se Š. Tyburcovou si domluví schůzku k problémovým oblastem, případně domluví přípravu stručného informačního materiálu, jak mají zdravotnická zařízení postupovat u těchto dětí u plánované, případně i neodkladné péče.

M. Gagliato (tlumočila D. Zítková) prezentoval programy, které UNICEF realizuje v oblasti duševního zdraví a psychosociální podpory. UNICEF vychází z [Průvodce duševním zdravím a psychosociální podporou při mimořádných událostech Meziagenturního stálého výboru](#) (nyní se připravuje překlad do češtiny), který rámuje podporu poskytovanou agenturami jako je UNICEF. Řeší nejen prevenci či léčbu zdravotních problémů, ale také podporu psychosociálního well-beingu a je postavena na 6 principech: dodržování lidských práv a rovnosti, participace, využívání stávajících zdrojů a kapacit, integrovaný systém podpory, vícevrstvá podpora a zásada neškodit (do not harm). Zabývá se 11 oblastmi, např. zdravotní služby, vzdělávání, zajištění ubytování, potravin. Je nezbytné si uvědomit několik různých úrovní intervencí – nejedná se jen o specializované intervence. Problémy má populace v krizové situaci na různých úrovních, tomu mají odpovídat i jednotlivá opatření. Špičkou pyramidy jsou specializované služby – v oblasti duševního zdraví jsou to psychologové a psychiatři. Kromě nit tu jsou další aktéři, kteří se podílejí na zajištění psychosociálního well-beingu (učitelé, sociální pracovníci a další). Úsilí se má soustředit na prevenci; k psychosociální pohodě a duševnímu zdraví by měla přispívat ovšem celá společnost. Paradigma se mění i v přístupu k využití silných stránek každého člověka, ne zaměřením na jeho zranitelnost. Důležité je klást důraz na mechanismy, jak se člověk se svou situací vyrovnává. UNICEF se tak zaměřuje na posilování sebedůvěry, nastolení důvěry v ostatní.

UNICEF se v souvislosti s válkou na Ukrajině řídí [Celosvětovým multisektorovým operačním rámcem pro duševní zdraví a psychosociální podporu dětí, dospívajících a pečujících napříč prostředím](#) (bude přeloženo do češtiny) a zdůrazňuje potřebu komunitního přístupu – posilování komunity a budování kapacit. Ukázal to na sociálně ekologickém modelu, kdy v centru je dítě a prostředí, ve kterém funguje. Jeho well-being závisí na celé řadě faktorů – od fungování rodiny, komunity k celkovému nastavení společnosti/prostředí.

U podpory je nutné zamyslet se nad typem intervencí, které jsou zapotřebí, zavádět jen ty, které neškodí populaci, budovat jejich odolnosti – na základě zpětné vazby od nich samotných, respektovat jejich hodnoty a rozdílnou situaci jednotlivců. Programy UNICEF se zaměřují na posilování systému, a to i na místní úrovni (možnost podpořit technické zajištění). Nabízení výměny znalostí díky partnerství a také informační management, aby bylo zajištěno, že jednotlivé organizace budou pracovat koordinovaně. Na dotaz K. Šimáčkové Laurenčíkové doplnil, že aktivity realizují prostřednictvím partnerů v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, vzdělávání a potravinové pomoci.

K. Šimáčková Laurenčíková poprosila pro příště o informování o konkrétních aktivitách, které se za podpory z UNICEF budou organizovat i na regionální úrovni, a to s ohledem na připravovaná jednání s jednotlivými kraji.

I. Svobodová doplnila, že aktivity v oblasti psychosociální podpory a duševního zdraví podporují i další agentury OSN – WHO a UNHCR. Ve spolupráci s WHO a MZd funguje Odborná pracovní skupina pro oblast duševního zdraví a psychosociální podpory, na které jsou zváni i zástupci za resorty a partnery v této Meziresortní pracovní skupině pro dětské duševní zdraví. Zároveň uvítá vymezení rolí nového týmu zmocněnkyně vlády pro lidská práva a právě této odborné skupiny MZd a WHO. Na skupině byla diskutována možnost semináře pro zástupce z krajů, jednak pro výměnu informací o dění v oblasti psychosociální podpory lidí z Ukrajiny v jednotlivých krajích a jednak s ukázkou aktivit, kterými se mohou inspirovat.

Zapsala: Ivana Svobodová

